

CO₂ doseren uit WKK's: risico's voor het gewas

Tom Dueck, Chris van Dijk & Esther Meinen
Wageningen UR Glastuinbouw

CO₂ doseren uit de WKK

■ Tuinder:

- “Ik moet CO₂ doseren voor optimale productie”
- “Hoe schoon is mijn CO₂?”
- “Ik durf geen CO₂ te doseren in de winter”

■ CO₂ leverancier:

- “Ik lever voor 97% schoon CO₂....”

....en hoe erg kan die overige 3% zijn?

■ Onderzoeker:

- De ‘overige’ zijn mogelijk toxische rookgassen...

Rookgassen bij gebruik van de WKK

Meeste bedrijven geen problemen

Aantal bedrijven klachten over gewasschade:

- Door storingen WKK – incidenten (zichtbare schade)
- Minder groei/productie – schuld gezocht bij WKK (onzichtbare schade)

Bekend:

- Bij doseren van CO₂ ook rookgassen
- Rookgassen: vooral NO_x en etheen
- Maar ook methaan, ethaan, benzeen, hexaan . . .

Rookgassen bij gebruik van de WKK

Onbekend:

- Wat komt uit de WKK aan rookgassen?
- Wat 'ziet' het gewas ervan?
- Zijn discontinue concentraties erg?
- Rookgassen = CO₂, NO_x, etheen, methaan (broeikasgas)
- Zijn alle rookgassen schadelijk?
- Wat kan je ertegen doen?

Onderzoek door Wageningen UR

- Metingen in de kas
- Begassingsexperimenten
- Effecten van NOx en etheen op paprika, aardbei, gewassen (generiek)
- Risico-evaluatie toepassing Groen Gas
- Afleiding effectgrenswaarden voor NOx en etheen
- Tijdstip van blootstelling
- Continu vs. discontinue blootstellingen

Metingen in de kas

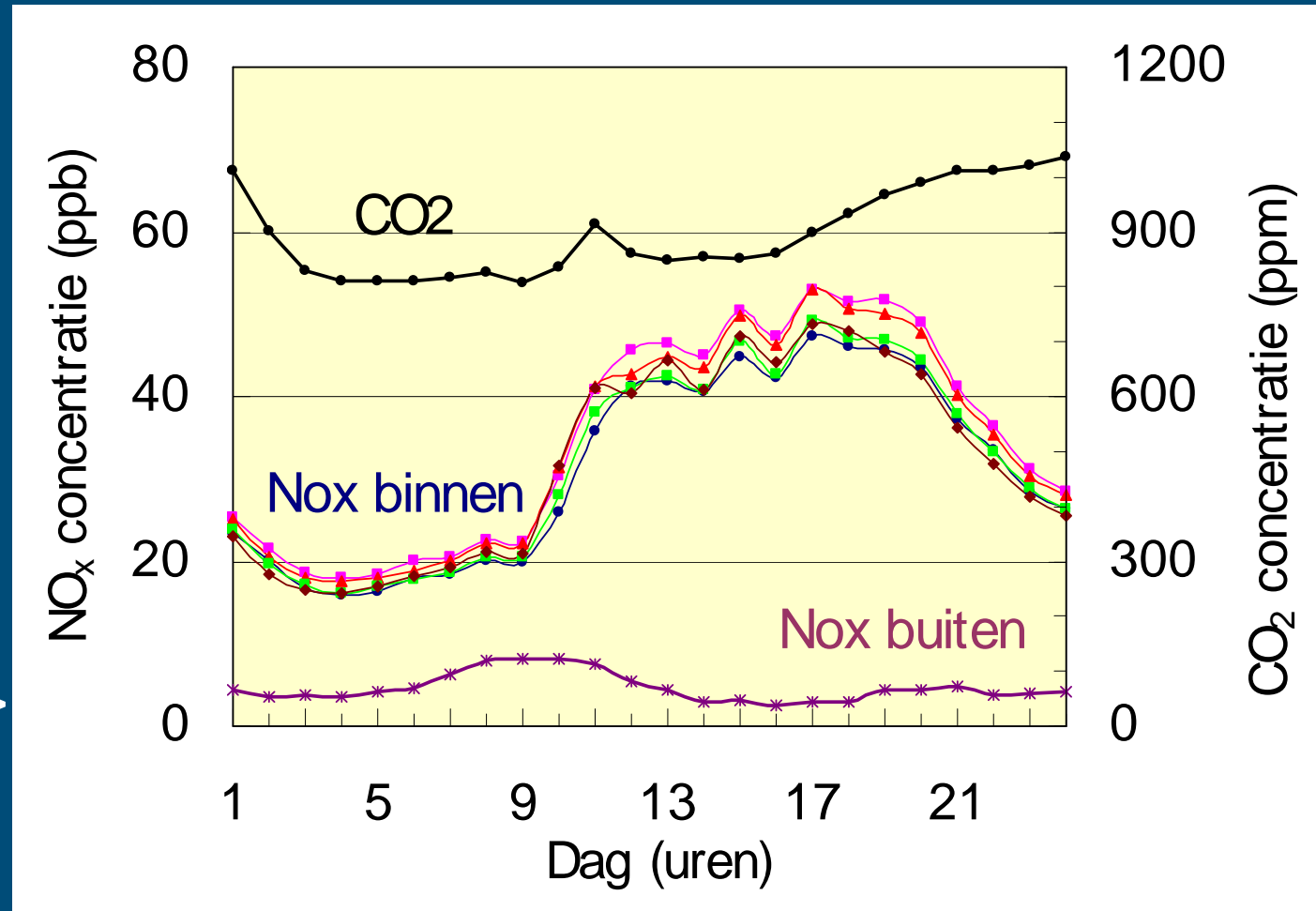

Dagverloop NO_x en CO₂ bij roos

CO₂ ->

NO_x binnen -
>

NO_x buiten ->

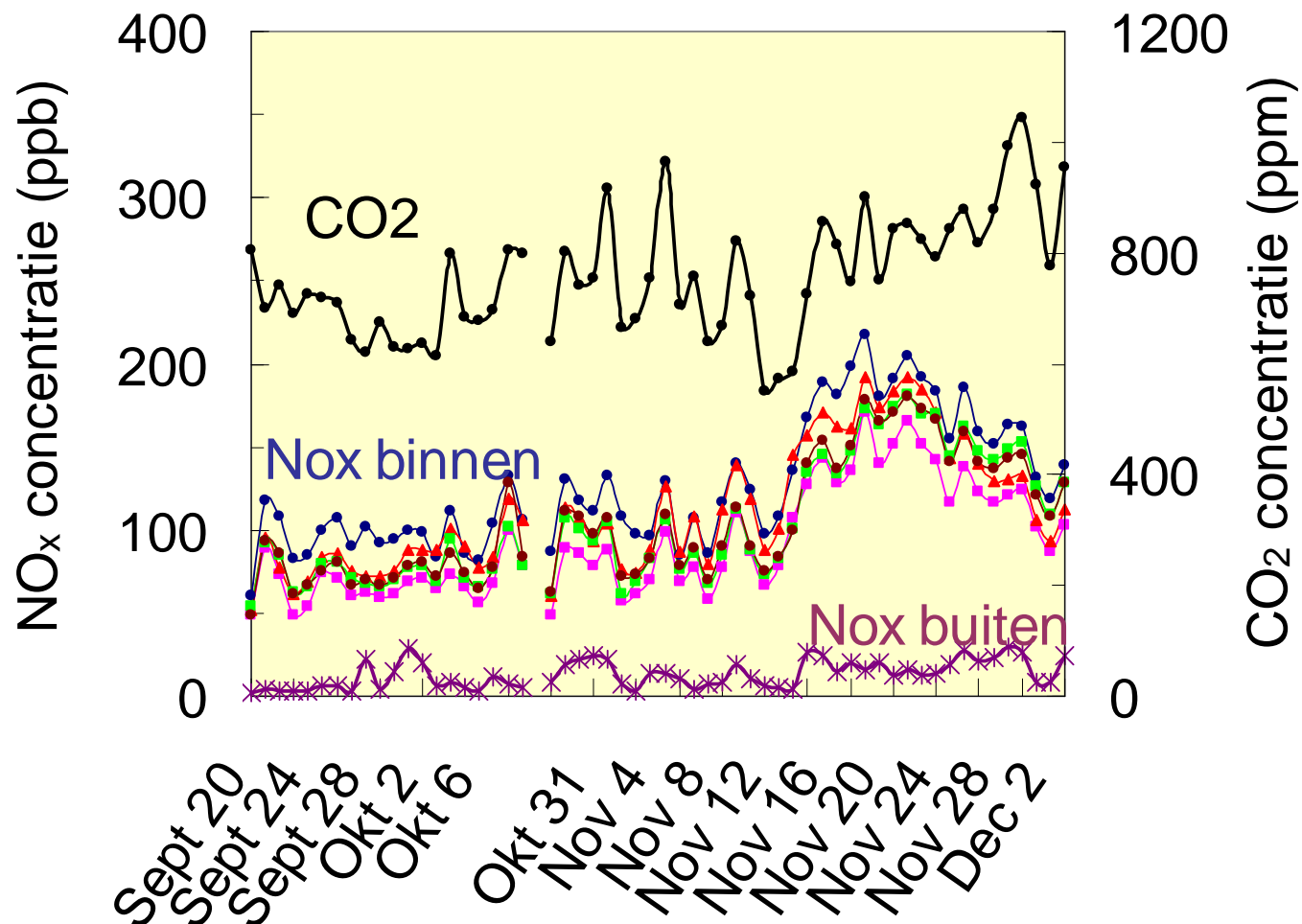
Seizoensverloop NO_x en CO₂ bij potplanten

(24-uursgemid.)

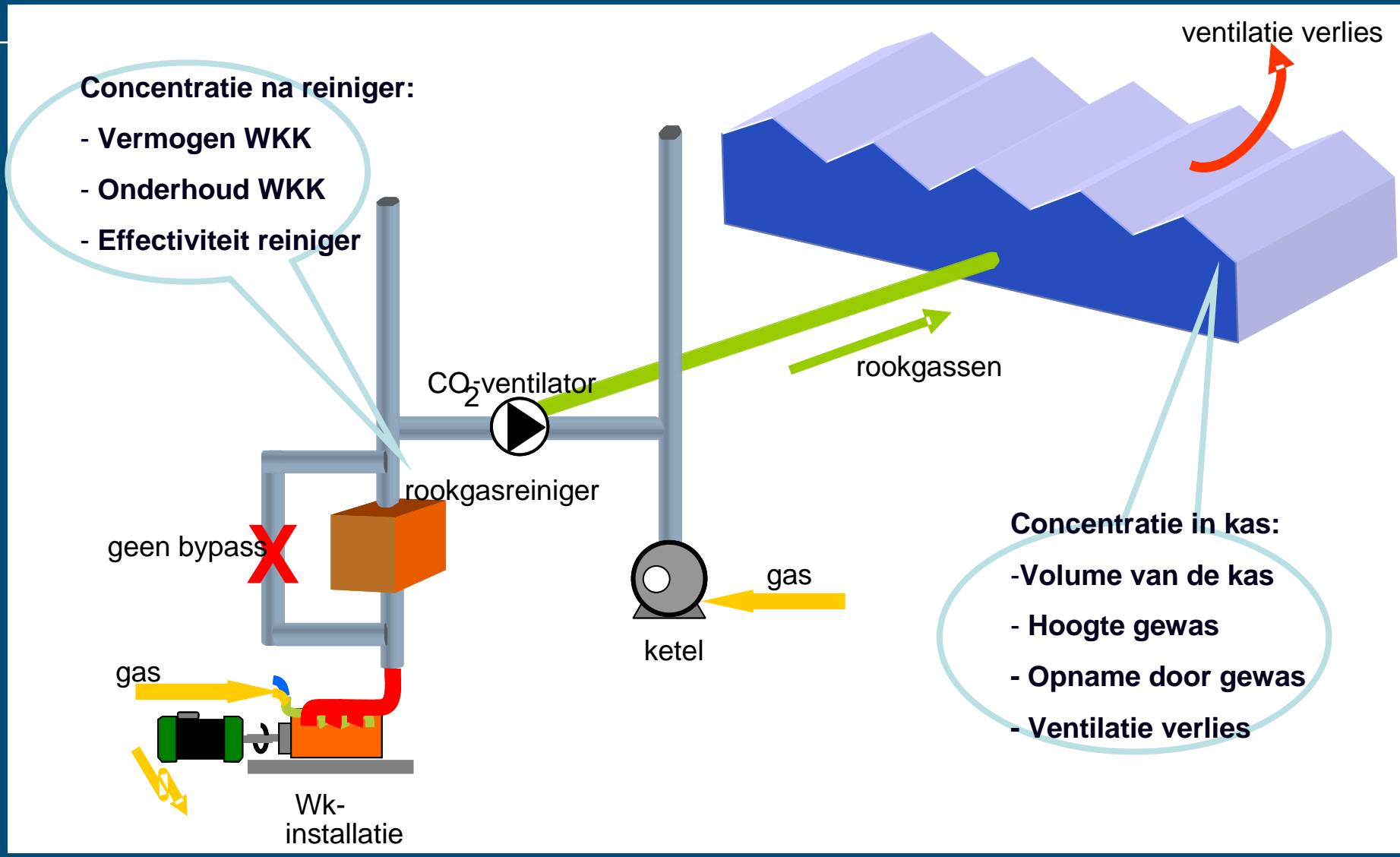
CO₂ ->

NO_x binnen ->
schadedrempel: 40)

NO_x buiten ->

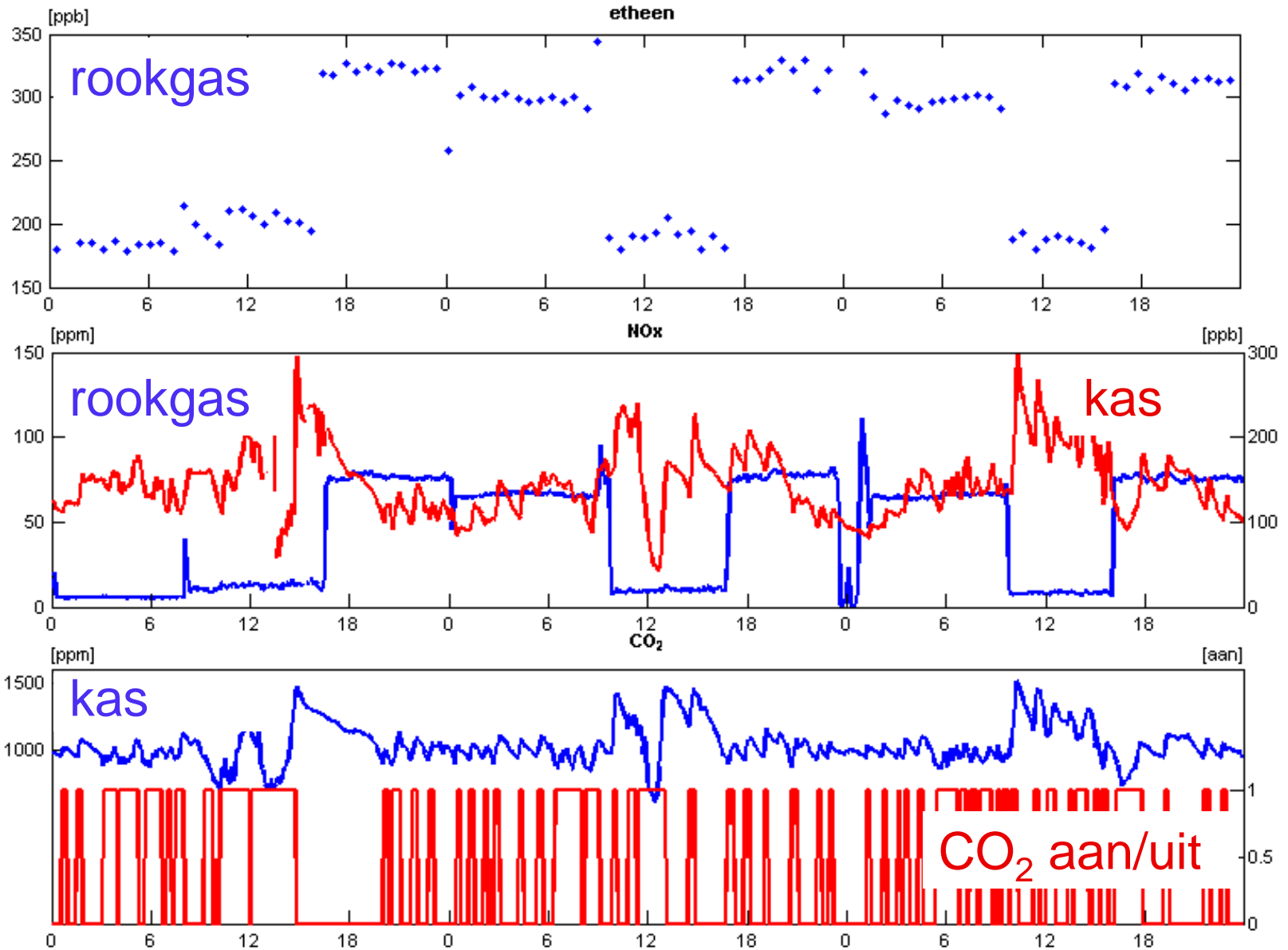
Metingen gedurende 3 dagen

Etheer

(etheen in
kas <5ppb

NO_x

CO₂

Gemeten waarden voor rookgassen

WKK na reiniger

Kas

Gemeten

Gemeten

Etheen

10-200 ppb

0-50 ppb

NOx

13-25 ppm

15-150 ppb

Methaan

500-2500 ppm

8-20 ppm

Wat noemen wij schadelijk voor het gewas?

■ NOx

- Zichtbare schade – wit, necrotisch vlekken
- Groei - reductie in biomassa, reproductie
- Fysiologisch – stomataire geleidbaarheid, fotosynthese
- Biochemisch – enzymactiviteit, chlorofyl gehalte

■ Etheen

- Afsterven van bladweefsel
- Veroudering, abortie van bloem/vrucht
- Epinastie, chlorose, groei-reductie

Begassingsonderzoek aan paprika

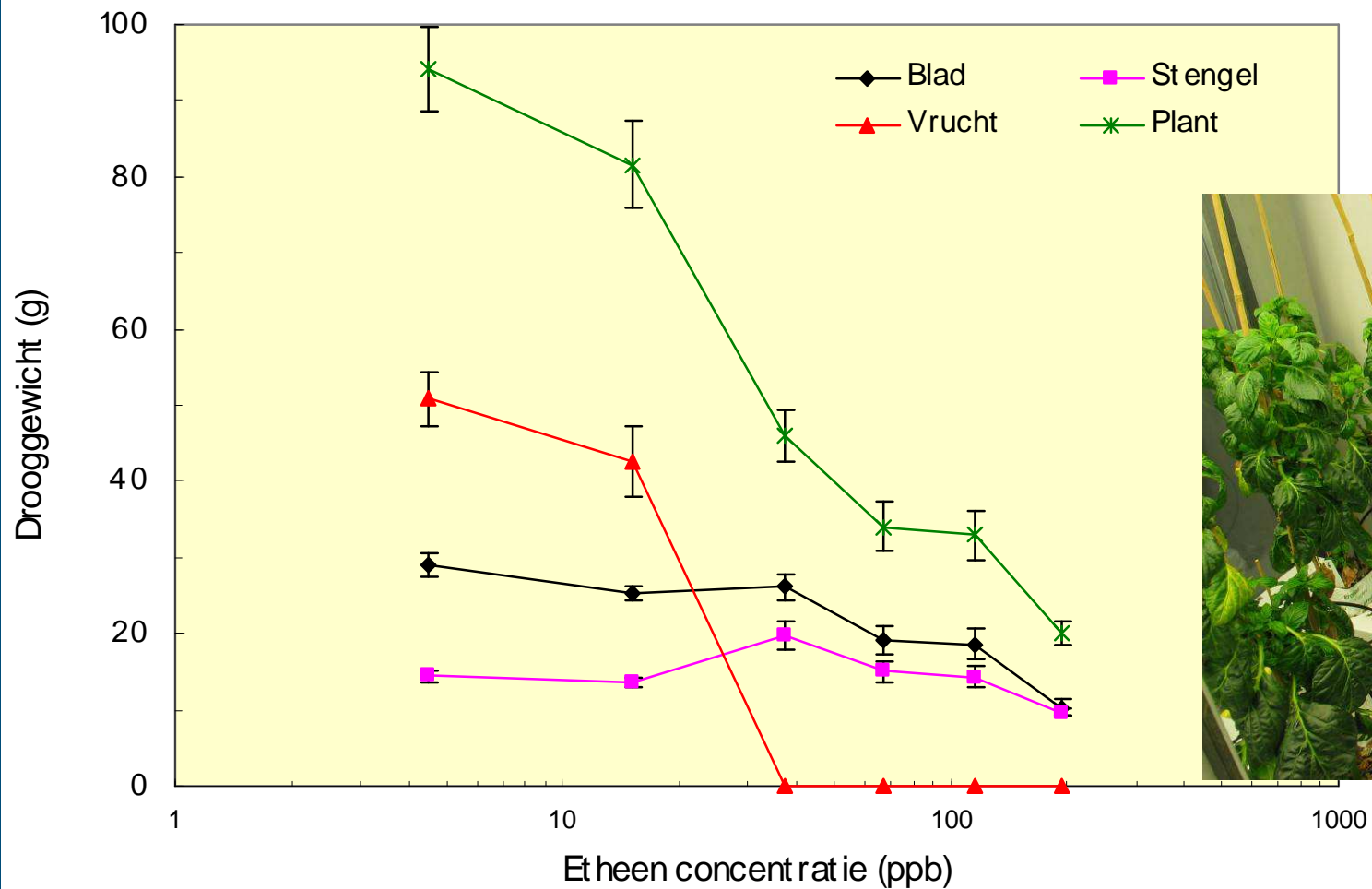

controle

15 ppb etheen

Effecten van etheen op paprika

Etheenbegassing en aardbei

Overzicht blootstelling
aan etheen

Vervorming bloembodem
en bloemblaadjes

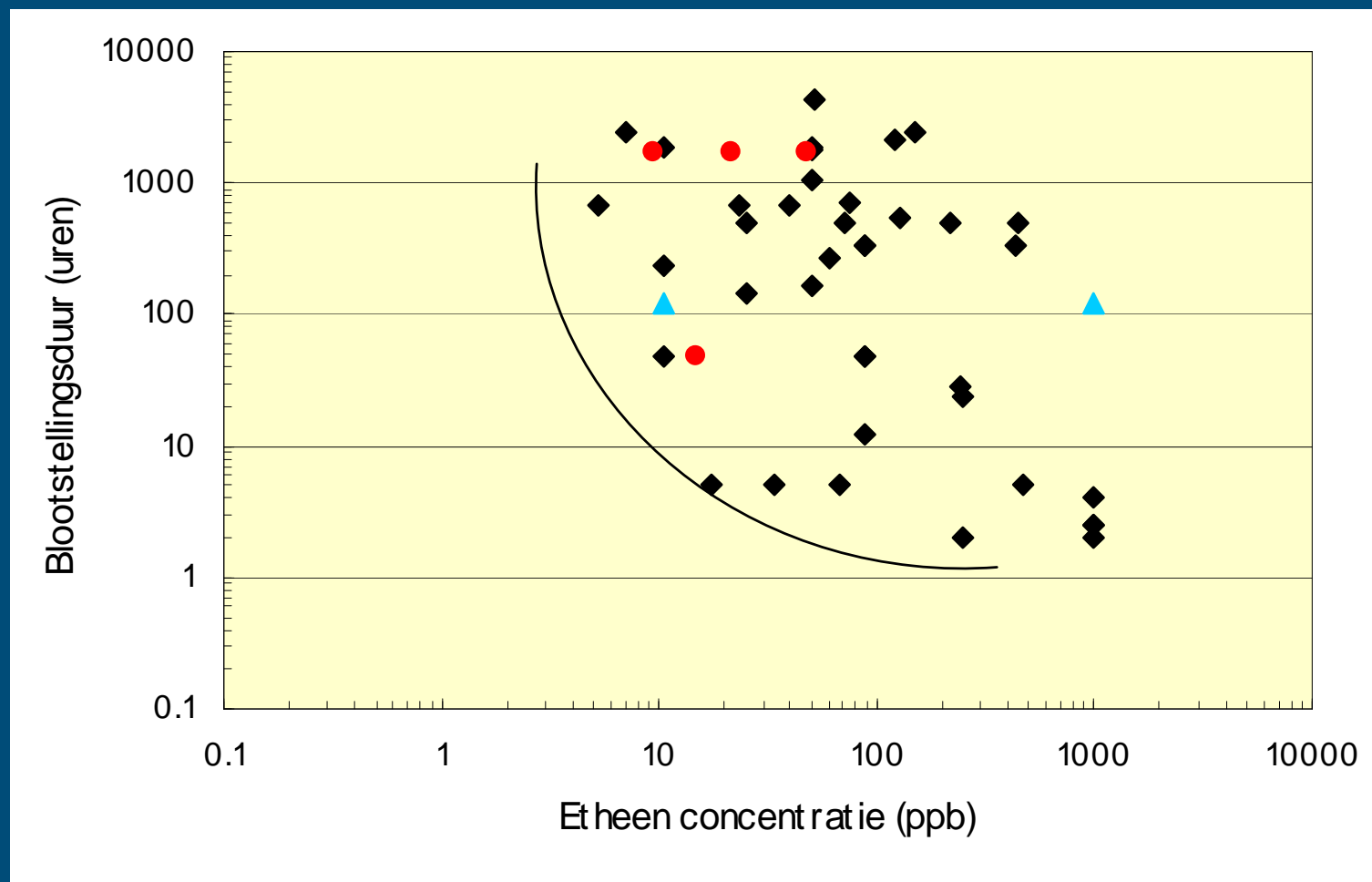
Trosontwikkeling

Effectgrenswaarde

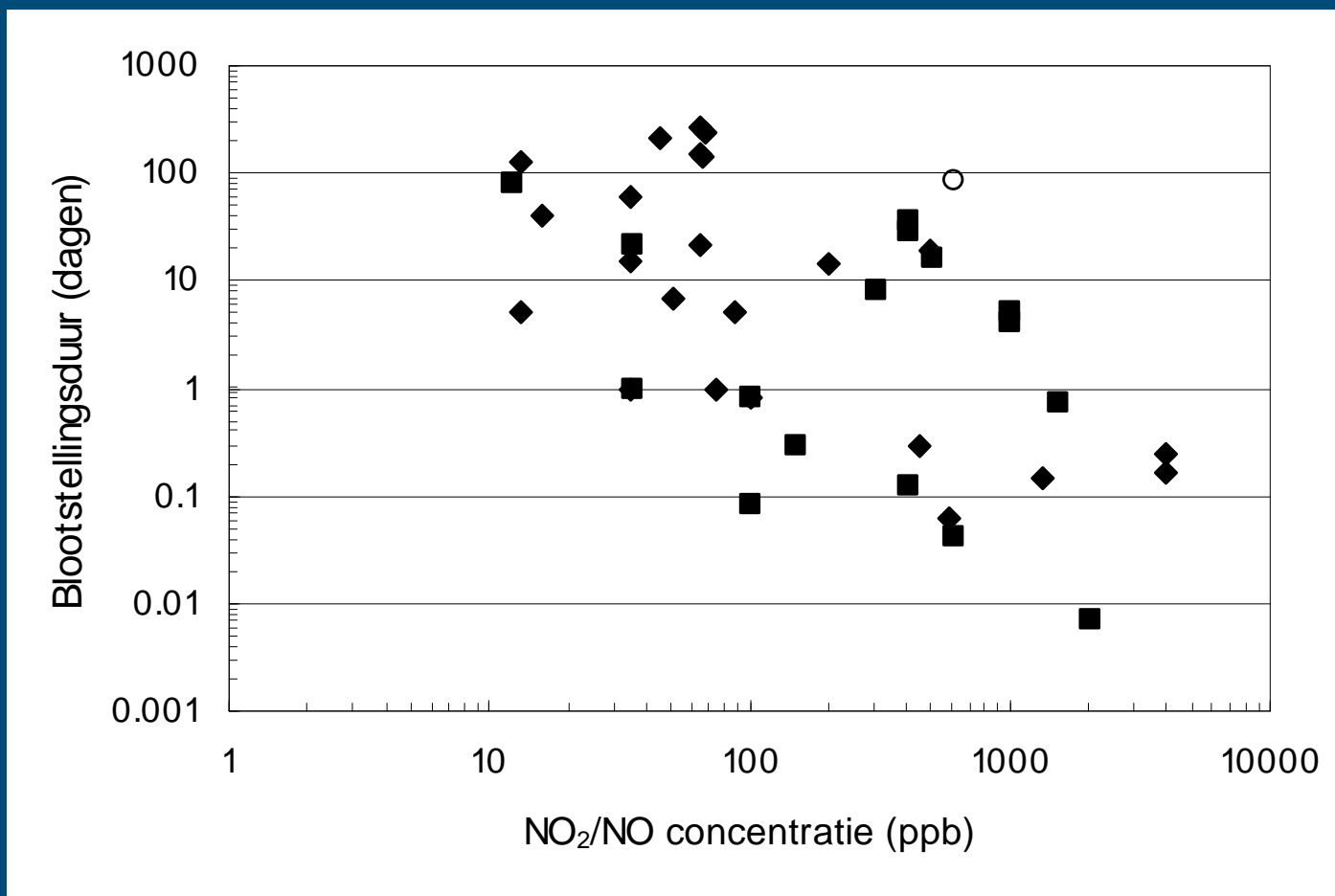
- Effectgrenswaarde
  - Wordt bepaald door meest gevoelig gewassen
  - EGW geldt voor alle gewassen

- Effectgrenswaarde afhankelijk van
  - Klimaatcondities
  - Gevoeligheid van het gewas
  - Andere stressfactoren (ziekten, plagen)

Effectgrenswaarde voor etheen

Effectgrenswaarde voor NOx

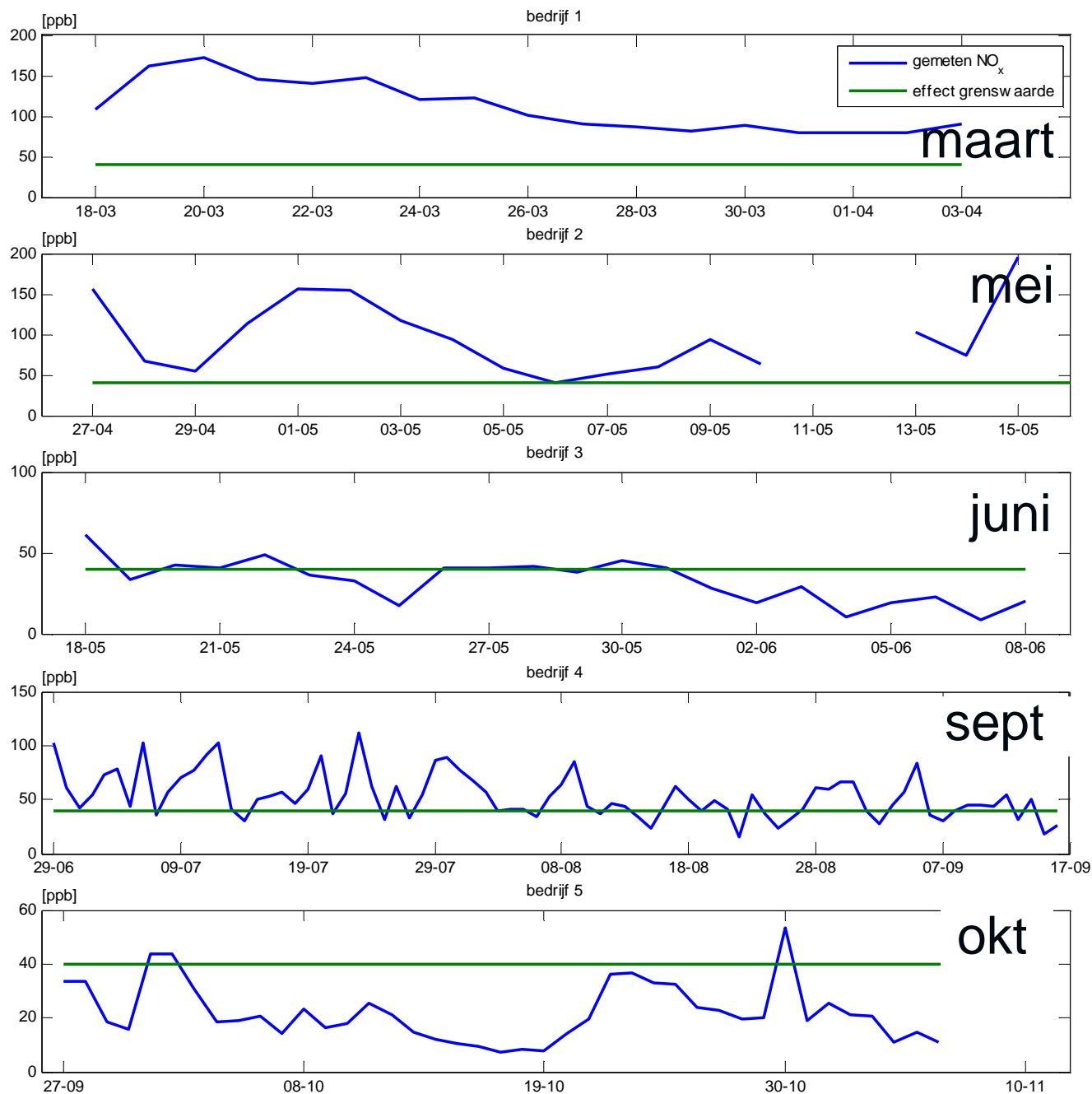
Effectgrenswaarden

	Kort Termijn	Lang Termijn
Nox	40 ppb, 24 uur	16 ppb, 1 jaar
Etheen	11 ppb, 8 uur	5 ppb, 1 maand

NO_x

24 uurs
gemiddelde
concentraties
in de kas i.r.t.
de effect-
grenswaarde
(let op seizoen
en ventilatie)

Bedrijf 5: lagere
CO₂ conc. (500ppm)

Huidige begassingsexperimenten

- Blootstellingen in het licht > in het donker
  - Planten zijn actief, nemen rookgassen op
- Continue > discontinue blootstellingen
  - Bij discontinue blootstellingen lijkt herstel op te treden
- Cocktail? Meerdere gassen tegelijk?

Maatregelen t.a.v. rookgassen

- Regelmatig onderhoud WKK essentieel
- Doseer rookgas CO₂ niet te hoog (800-1000 ppm)
- Meten in de kas op gewasniveau
- Bij overschrijding effectgrenswaarden:
  - CO₂ niet doseren
  - Overschakelen op ketel of puur CO₂
  - Meer ventileren
  - .....

Risico's gebruik van Groen gas (biogas)

- Bij gebruik van biogas (menging)
- Componenten die potentieel toxisch zijn:
  - Waterstoffluoride (HF)
  - Zwaveldioxide (SO₂)
  - Stikstofoxiden (NO_x)
  - Benzeen

Rapporten zijn down te loaden:

<http://www.glastuinbouw.wur.nl>

- Zie onder -> rapporten en publicaties
  - En dan -> rapporten
-
- CO₂ bij paprika: meerwaarde en beperkingen. WUR Nota 494, 2007
  - Emissies uit WKK installaties in de glastuinbouw. WUR Nota 505, 2008
  - Risico-evaluatie toepassing Groen Gas in de Nederlandse glastuinbouw. WUR Nota 582, 2009
  - Effecten van stikstofoxiden en etheen op paprika. WUR Nota 317, 2010
  - Effecten van etheen op aardbei. WUR Nota 336, 2010

Wageningen UR Glastuinbouw

Innovaties vóór en mét de glastuinbouw

© Wageningen UR

